

VY_32_INOVACE_015

VÝUKOVÝ MATERIÁL zpracovaný v rámci projektu EU peníze školám

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Registrační číslo projektu: CZ. 1.07. /1. 5. 00 / 34. 0696

Šablona: III/2

Název: Společenstva - prezentace

Vyučovací předmět: Základy ekologie

Ročník: 1.

Autor: Ing. Jiří Franc

Ověřeno ve výuce dne: dd. mm. rrrr

Třída: 1.E

Česká lesnická akademie Trutnov, střední škola a vyšší odborná škola

- **Anotace:** prezentace je věnována jednomu z důležitých biotických faktorů ovlivňujících život organismů – společenstvům (biocenózám) - jejich charakteristikami a vývoji.

Prezentace obsahuje motivační otázky pro žáky, vyžaduje jejich aktivní zapojení do probíraných témat. Zjištění odpovědí vyžaduje jak práci s vlastní prezentací, tak využívání volně dostupných zdrojů informací.

Prezentace obsahuje ilustrativní obrazové materiály.

Součástí prezentace je seznam použitých informačních pramenů.

- **Autor:** Ing. Jiří Franc
- **Jazyk :** Čeština
- **Očekávaný výstup :** pochopení vztahů člověka a biosféry
- **Speciální vzdělávací potřeby :** žádné
- **Klíčová slova :** společenstvo, biotop, ekoton, fytocenologie, vegetační patrovitost, sukcese
- **Druh učebního materiálu:** prezentace
- **Druh interaktivity:** výklad
- **Cílová skupina:** žák
- **Stupeň a typ vzdělávání:** středoškolské odborné vzdělávání
- **Typická věková skupina:** 15 - 19 let

Společenstvo (biocenóza)

- Je to **soubor více populací různých druhů žijících na stejném místě ve stejnou dobu.**
- Společenstvo se skládá z **jednodušších částí – tedy vzájemně závislých populací:**
  - **živočichů** (tzv. zoocenóza)
  - **rostlin** (tzv. fytocenóza)
  - **hub** (tzv. mykocenóza)
  - **mikroorganismů** (tzv. mikrocenóza)
- Místo, které společenstvo obývá označujeme jako **biotop** **neboli stanoviště.**

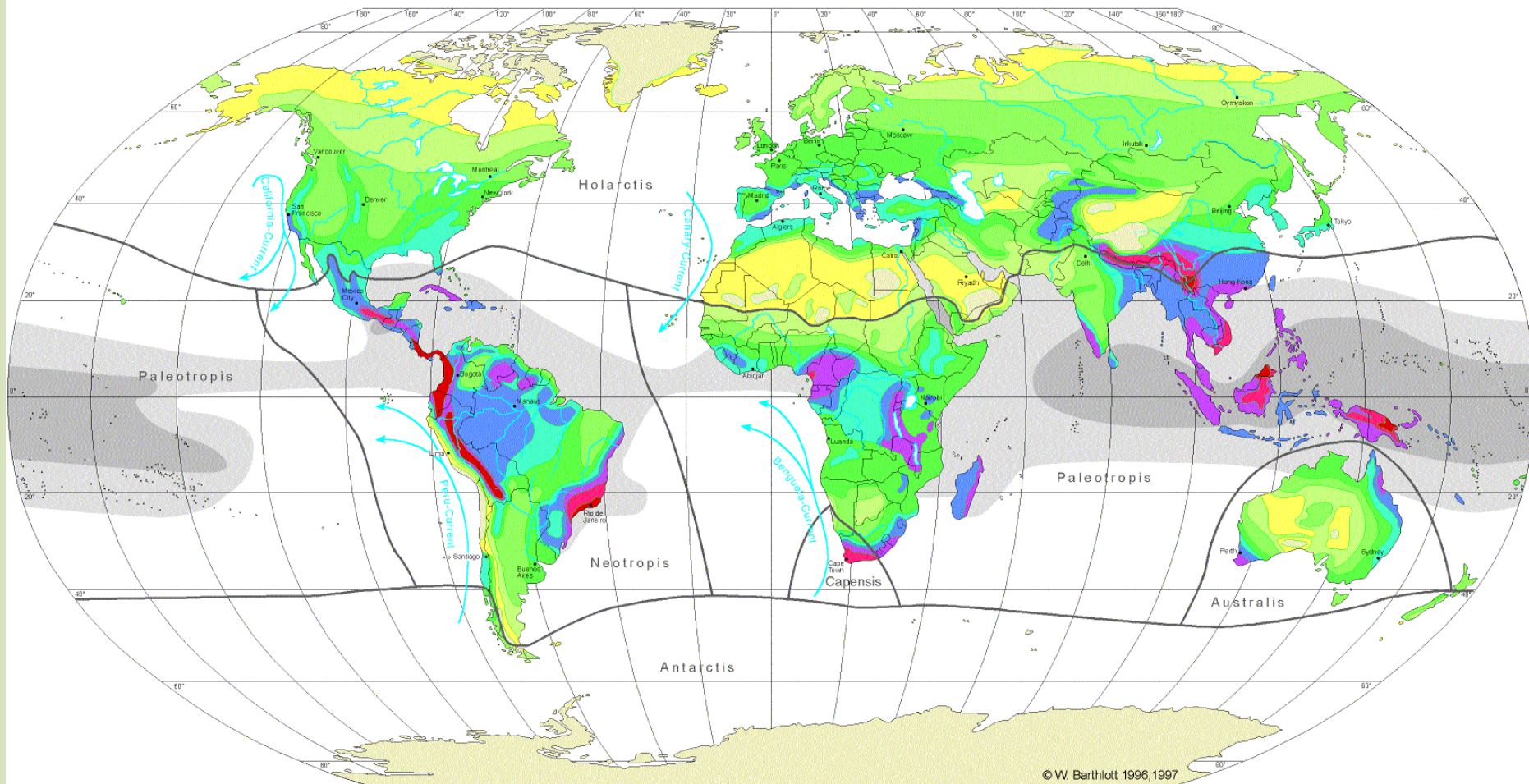

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

- Společenstva mají různou **druhovou rozmanitost (biodiverzitu)**.
- Poměrně **velkou druhovou rozmanitost mají stanoviště, kde se stýkají dvě různá společenstva**.
- Takové místo označujeme jako **ekoton – přechodová zóna** (např. okraj lesa, břeh rybníka, břeh řeky, větrolamy a remízky v zemědělské krajině ...).

GLOBAL BIODIVERSITY: SPECIES NUMBERS OF VASCULAR PLANTS

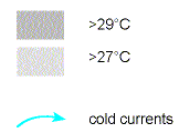
© W. Barthlott 1996,1997

Robinson Projection
Standard Parallels 38°N und 38°S
Scale 1: 130000000

Diversity Zones (DZ): Number of species per 10.000km²

sea surface temperature

W. Barthlott, N. Biedinger, G. Braun
F. Feig, G. Kier, W. Lauer & J. Mutke 1997
modified after
W. Barthlott, W. Lauer & A. Placke 1996
Department of Botany and Geography
University of Bonn
German Aerospace Research Establishment, Cologne
Cartography: M. Gref
Department of Geography
University of Bonn

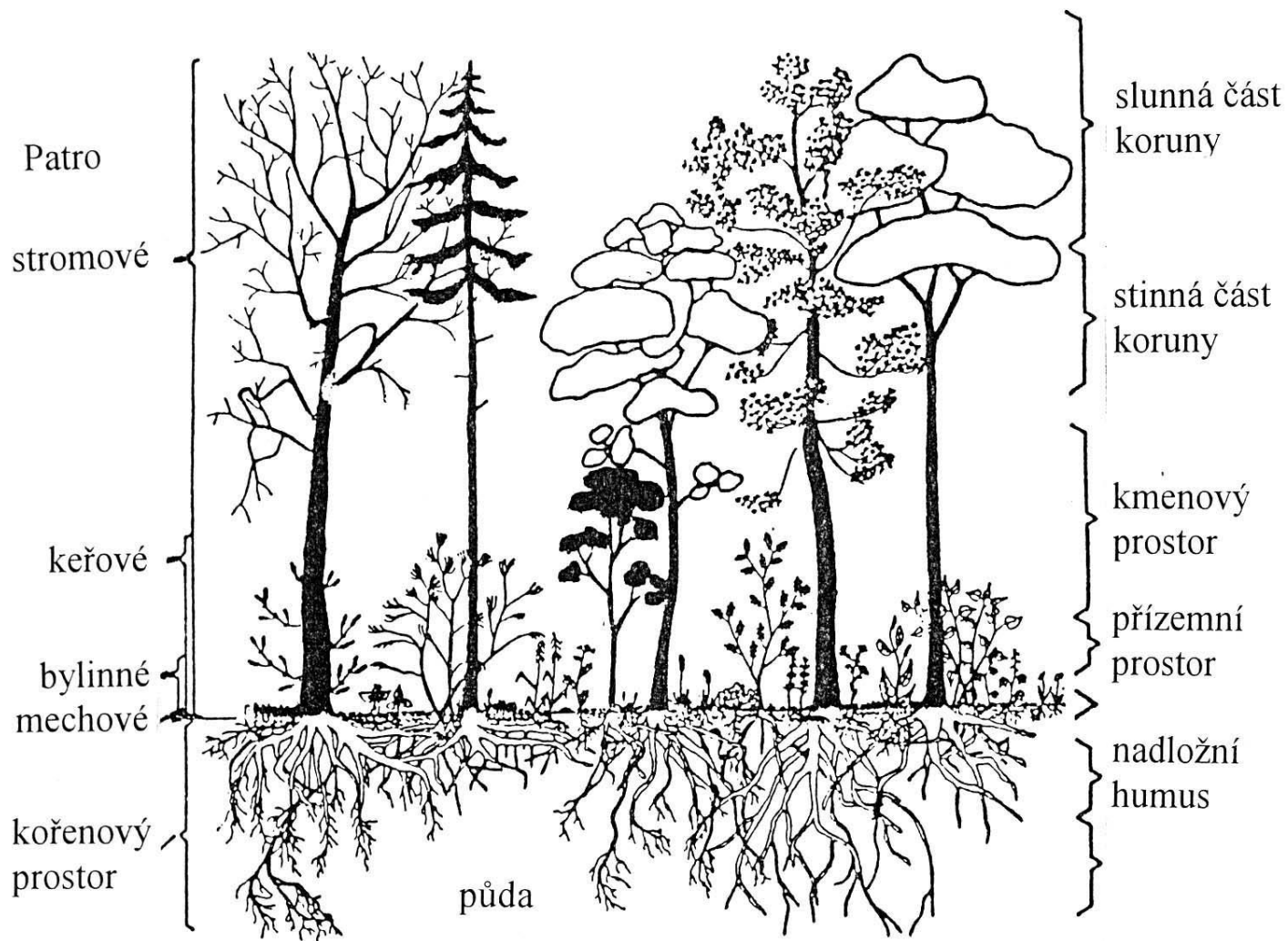
Výraznými ekotony jsou přechody vodních a suchozemských stanovišť.

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

Struktura společenstva

- Organismy jsou ve společenstvech **typicky uspořádány - zdržují se na určitých místech:**
  - **rozmístění na ploše** - např. složením fytoceenózy se zabývá věda využívaná např. v lesnictví - **fytoceologie** = zkoumá výskyt rostlinných druhů, počet jedinců, pokryvnost půdního povrchu.
Rostliny na lesních stanovištích **odrážejí půdní a klimatické podmínky stanoviště** a podle toho **také poukazují na vhodnost místa pro různé druhy dřevin.**
  - **rozmístění výškové** – tzv. **patrovitost vegetace:**
    - kořenové patro
    - mechové patro
    - bylinné patro
    - keřové patro
    - stromové patro

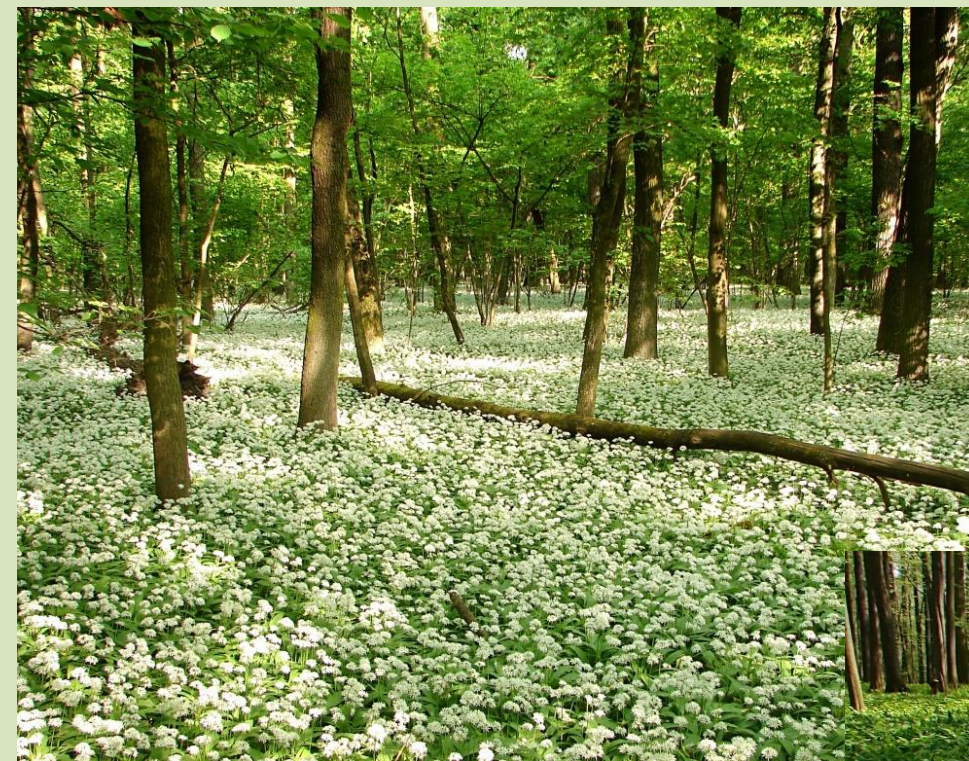

Struktura lesního ekosystému z prostorového a funkčního hlediska

Rozmístění druhů v čase

- **Druhy denní x noční** (denní a noční motýli).
- **Druhy vyskytující se v různých ročních obdobích** – např. výskyt různých druhů lesních rostlin (tzv. **jarní, letní, podzimní aspekt lesa**):
  - **Druhové složení lesní vegetace se v některých typech lesů během roku významně mění** (např. lužní lesy)

Vegetační změny v lužním lese ve východních Čechách.

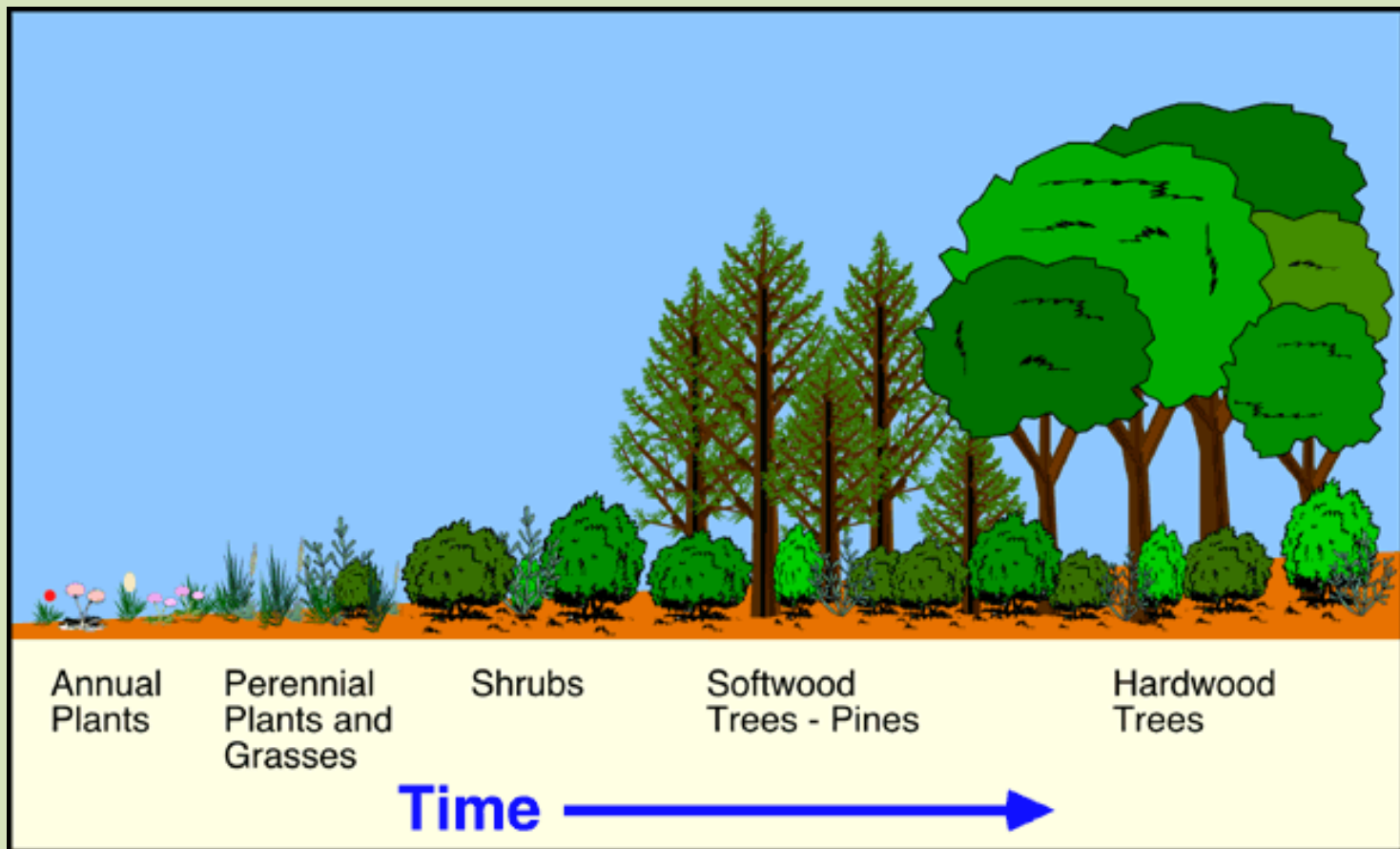

Dlouhodobý vývoj společenstva

- **Dlouhodobý vývoj společenstva neboli sukcese zahrnuje dvě základní situace:**
  - 1) **Primární sukcese** = vývoj nového společenstva **na dosud neobydleném území** – např. osídlení nově vzniklého, utuhlého lávového příkrovu.
  - 2) **Sekundární sukcese** = vývoj nového společenstva **na již dříve osídleném území** – např. postupné zarůstání neudržované louky lesem nebo oživení nového rybníka...

**Zanedlouho po vzniku jsou lávové příkrovy
na Havaii osídlovány rostlinami.**

Postupný návrat lesa na opuštěné pole nebo neudržovanou louku je příkladem tzv. sekundární sukcese.

Otázky

1. Co je to společenstvo?
2. Z jakých částí se společenstvo skládá?
3. Vysvětlete pojem biotop.
4. Jaký je význam ekotonů, uveďte příklady?
5. Čím se zabývá fytocenologie, k čemu je v lesnictví užitečná?
6. Vyjmenujte vegetační patra v lese.
7. Co je to jarní (letní, podzimní) aspekt lesa?
8. Jaký je rozdíl mezi primární a sekundární sukcesí?
9. Jakou plochu našeho území pokrýval před příchodem člověka les?
10. Které lesní vegetační stupně se vyskytují na školním polesí ČLA?

V prezentaci jsem využil následujících zdrojů:

- KVASNIČKOVÁ, D., *Základy ekologie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spole%C4%8Denstvo>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Biotop>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fenologie>
- [http://cs.wikipedia.org/wiki/Sukcese_\(ekologie\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Sukcese_(ekologie))
- <http://kovo-vyroba.sk/pr--rodoveda---biocen--za-n--stenn---tabule.html>
- <http://martonfi.szm.com/images/Biodiverzita.gif>
- <https://www.facebook.com/pages/Ecotone/103123326394285?rf=110312722331329>
- http://fle.czu.cz/~ulbrichova/Skripta_EKOL/lesastruktura/struktura%20a%20vyznam.htm
- <http://bohemiaorientalis.cz/zbytka/>
- <http://successfulworkplace.com/2012/06/16/the-lava-just-kept-coming/>
- <http://www.physicalgeography.net/fundamentals/9i.html>